

CEMİL KAVUKÇU'NUN *SELO'NUN KUŞLARI* ADLI YAPITI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION OF CEMİL KAVUKÇU'S *SELO'NUN KUŞLARI* (THE BIRDS OF SELO)

Şeyma HAN

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi,
seyma.han@hotmail.com

Hatay / Türkiye

ORCID: 0000-0003-1975-9597

Dr. Öğretim Üyesi Nuray KÜÇÜKLER KUŞCU

İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, nurayk@iuc.edu.tr

İstanbul / Türkiye

ORCID: 0000-0002-5732-8029

Özet

Cemil Kavukçu, 1980 sonrası Türk öykücülüğünün önemli temsilcilerinden biridir. Kavukçu, yetişkinlere yönelik yazdığı öykü kitaplarının yanı sıra çocuklar için on bir kitap yazmıştır. *Selo'nun Kuşları* adlı öykü kitabı, Cemil Kavukçu'nun ilk çocuk kitabıdır. Ancak yazar bu yapıtı, daha önce yetişkinler için yazdığı öyküler içinden çocukların beğeneceğini düşündüğü öyküleri seçerek kitaplaştırmıştır. Bu çalışmanın amacı Cemil Kavukçu'nun *Selo'nun Kuşları* adlı yapıtını çocuk edebiyatının temel öğelerinden konu, ileti, karakterler, dil ve anlatım özellikleri açısından incelemektir. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışma nesnelerini Kavukçu'nun *Selo'nun Kuşları* adlı öykü kitabında yer alan öyküler oluşturmuştur. Yapılan alanyazın taramasıyla Cemil Kavukçu'nun yazınsal yönü, çocuk edebiyatçısı yönü ve çocuk edebiyatının temel öğeleri ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Sonuçta, *Selo'nun Kuşları* adlı yapıtı oluşturan öykülerin ilk yazıldığında çocuk okurlar için kaleme alınmadığı ancak yine de çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından değerlendirmeye uygun olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Cemil Kavukçu, çocuk edebiyatı, *Selo'nun Kuşları*

¹ Bu makale, Şeyma HAN'ın, İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde, Dr. Öğretim Üyesi Nuray KÜÇÜKLER KUŞCU'nun danışmanlığında tamamladığı *Cemil Kavukçu'nun Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi* başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Abstract

Cemil Kavukçu is one of the important writers in Turkish short story after 1980. Kavukçu has written eleven books for children as well as short story books for adults. *Selo'nun Kuşları* is the first children's book of Cemil Kavukçu. However, the writer chose the stories he thought the children would like from the stories he had written for adults before and compiled it into a short story book. The aim of this study is to examine Cemil Kavukçu's work called *Selo'nun Kuşları* in terms of subject, message, characters, language and expression features, which are the basic elements of children's literature. In this direction, document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. The objects of study is the stories in Kavukçu's story book *Selo'nun Kuşları*. Information about Cemil Kavukçu, children's literature and basic elements of children's literature was obtained from literature review. . As a result, it has been found that the stories that make up *Selo'nun Kuşları* were not written for child readers when they were first written, but they are still suitable for evaluation in terms of the basic elements of children's literature.

Keywords: Cemil Kavukçu, children's literature, *Selo'nun Kuşları*

1. GİRİŞ

Cemil Kavukçu, 1980 sonrasının önemli öykücülerinden biri olarak kabul edilmektedir. Öyküleri birçok dergide yayınlanmıştır. *Patika* (1987) adlı kitabıyla Yaşar Nabi Edebiyat Ödülü'nü, *Uzak Noktalara Doğru* (1995) adlı öykü kitabıyla 1996 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Angelacoma'nın Duvarları* (2008) adlı anlatısıyla 2009 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Ayrıca 2013 Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nün de sahibi olmuştur.

Cemil Kavukçu öykülerinde anlattığı konuları şu şekilde sınıflandırmaktadır (Uslu, 2018):

- 1- Yaşadıklarımı yazıyorum.
- 2- Yaşamadıklarımı yazıyorum.
- 3- Yaşamaktan korktuklarımı yazıyorum.
- 4- Yaşamak istediklerimi yazıyorum.”

Yazar öyküyü kendini yazdıran bir yazınsal tür olarak tanımlamaktadır. Bu yönüyle de öykü türünü istediğinde kendini sevdi, istemediğinde ise kişiyi tırmalayan bir kediye benzetmektedir (Uslu, 2018). Bu benzetme onun öykü yazma süreciyle ilgili önemli bir noktayı göstermektedir. Kavukçu öykü yazarken belli bir programla ve disiplinle çalışmadığını, yazma coşkusu geldiği anda yazmaya başladığını hayata bir öykü malzemesi olarak bakmadığını söyler (Öztunç, 2013, s. 47).

Kavukçu'nun öykülerinde kasaba hayatını çokça anlattığı görülmektedir. Erol ve Tütak (2015)' a göre Cemil Kavukçu, eserlerinde işlediği temalar bakımından ne kendi yaşam serüveninden ne de içinde yaşadığı toplumsal yapı ile doğup büyüdüğü mekândan bağımsızdır. Bursa'nın İnegöl ilçesi Kavukçu'nun kendi sanat ve edebiyat anlayışının biçimlenmesinde hep etkili olmuştur (s. 111). Kendisi de üniversite öğrenimine kadar İnegöl'de yaşamıştır. Buradan yazarın kurguladığı olaylarda kendi yaşam tecrübelerinin ve gözlemlerinin etkisinin oldukça fazla olduğu çıkarılabilir. Kavukçu bir yazar olarak kendi meselesini “*Sanırım benim meselem de artık yitirdiğim var olmayan kasabamın bir şekilde sözcüklerle yeniden inşa edilmesiydi*” (Eroğlu Maktav, 2012) sözüyle belirtmektedir.

Öte yandan Karakoçan (2007)'ın dile getirdiği üzere, “*Öykülerinde bilinen insanları değil yaşamın kıyısında köşesinde kalmış insanları seçer. Onların yalnızlıklarını, çaresizliklerini, karamsarlıklarını ve değişen dünyaya karşı hissettiklerini anlatır. Yarattığı kahramanlarla kendi düşünceleri arasında bir bağ vardır. Kendinden kattığı düşünceler, düşler ve izlenimler düşsel bir anlatımla okuyucuya aktarır. İzlediği bu yolla öykülerini etkileyici kılar*” (s. 18). Bu bağlamda onun yapıtlarında yaşanmışlıklar ile düşlerin iç içe geçtiğini söylemek mümkündür.

Cemil Kavukçu'nun yetişkinler için kaleme aldığı yapıtlarının yanı sıra çocuklar için de birçok yapıt kaleme almıştır. Onun ilk gençlik romanı olarak ifade edilen ancak çocuklukla gençlik arasındaki bir dönemi anlattığı için çocuk edebiyatı ürünü sayabileceğimiz *Yolun Başındakiler* (2013) kitabıyla birlikte toplam on bir çocuk kitabı bulunmaktadır.

Bu kitaplar şunlardır: *Selo'nun Kuşları* (2004), *Hav Hav Kardeşliği BOPATO 1* (2010), *Özgürlüğe Kaçış BOPATO 2* (2010), *Kafeste Bir Topik BOPATO 3* (2011), *Bir Öykü Yazalım mı?* (2011), *Yeşilcik* (2012), *Yolun Başındakiler* (2013- Köprü Kitaplar), *Berk'in Gizli Gücü* (2014), *Masal Kurma Oyunu* (2016), *İlginç Bir Şey Yapmalıyız* (2021), *Siyah Rüya Taşı* (2022).

Kavukçu, Erdal Öz'ün kendisini çocuk kitapları yazma konusunda teşvik ettiğini ancak çocuk dünyasına seslenemeyeceğinden korktuğu için bu konuda ilk başta çekimser kaldığını belirtmektedir. Bunun üzerine yazar, yine Erdal Öz'ün tavsiyesiyle kendi öyküleri içinden çocukların beğeneceğini düşündüğü öyküleri *Selo'nun Kuşları* adıyla kitaplaştırmıştır. Bu sebeple de yazar bu kitabın çocuklar için yazılmış bir kitap olmadığını ve kendisinin özellikle çocuklar için yazdığı ilk kitabın *Hav Hav Kardeşliği* olduğunu belirtmektedir (Uslu, 2018).

Kavukçu, çocuklar için yazarken kendini çocuk yaşta bir okur olarak düşündüğünü, bu şekilde bir çocuğun okuma zevkine hitap etmeye çalıştığını ve yetişkinler için yazarken edindiği deneyimi çocuk yazımına aktardığını ifade eder (Öztunç. 2013, s. 48). Kitaplarında olayların genel olarak çocuk kahramanların başından geçmesi, kitapların çocukların rahatça anlayabileceği bir dille yazılmış olması; hayvan sevgisi, çevre bilinci, eğitim süreci gibi çocukların hayatında olan ve ilgilerini çekebilecek temaların ele alınması da onun bu ifadelerini destekler niteliktedir. Kavukçu'nun çocuk kitaplarının birçok kez basılması ise çocuklar tarafından sevilerek okunduğunun önemli göstergelerinden biridir.

Çocuk edebiyatı ürünü olarak değerlendirilen yazınsal yapıtlar birtakım öğelerden oluşur. Nitelikli bir çocuk edebiyatı yapıtında bu öğeler birbiriyle ilişkili ve birbirini destekleyecek şekilde bulunmalıdır. Sever (2008)'e göre konu, ileti, karakter, dil ve anlatım ile resimler çocuk edebiyatının temel öğelerindedir. (ss. 75- 195).

Bu çalışmada *Selo'nun Kuşları* adlı yapıt, çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan konu ve ileti, karakter ile dil ve anlatım özellikleri açısından incelenecektir. Bu doğrultuda çocuk edebiyatında konu ve ileti, karakter, dil ve anlatım öğelerinin özelliklerine bakmak yerinde olacaktır.

Konu ve İleti: Konu, metnin kurgusunun en genel ve en kısa şekilde ifade edilmesidir. Bu metinde ne anlatılıyor sorusunun yanıtıdır. Bu yanıt aslında metnin bir ya da birkaç cümlelik özeti. Okuyucunun metni anlayabilmesi öncelikle konuyu belirleyebilmesine bağlıdır.

Çocuk edebiyatı metinlerinde öncelikle çocuk gerçekliğine uygun konuların seçilmesi gerekir. Çocuğun hayatı algılayış biçimi yazar tarafından iyi gözlenmeli ve anlaşılmalıdır. Çocuk ne sever, neyden hoşlanmaz onun hayatta önemseydiği şeyler nelerdir soruları sorulmalı ve bunlara bulunan yanıtlar çocuk için yazılan metnin konusu seçilirken dikkate alınmalıdır. Örneğin bir oyuncak yetişkin için bir şey ifade etmezken çocuk için onun en değerli varlığı olabilir. Bir bulut, yetişkin bir birey iken sadece şeklinden dolayı çocuk için bir uçurtma olabilir. Bu durum da çocuğun hayatı algılayışının yetişkinden farklı olmasıyla ilgilidir. Her okuyucu gibi çocuk da okuduğu edebiyat metninde kendinden bir şeyler bulmak ister. Çünkü farkında olmasa bile okuduklarından kendi hayatına dair bir çıkarımda bulunacaktır.

Çocuk edebiyatı metinleri birer yazınsal yapıt olduğundan içlerinde çocuk okurlar için iletiler barındırır. Çocuk okur, metne dair değerlendirmeler yaparak bu iletilere ulaşmak zorundadır. Karatay, Destebaşı ve Demirbaş (2015) yazınsal yapıtların bireysel ve toplumsal değerleri içinde barındıran zengin kaynaklar olduğunu, bireysel ve sosyal hayatla ilgili, insanlara iyiye, güzele ve doğru olana yönelmeleri için ahlaksal muhakeme yapabilecekleri örnek olay, durum ve iletiler sunduğunu belirtmiştir (s. 126). Çocuk edebiyatı metinlerinde çocuğu hayata hazırlamak, ona içinde yaşadığı toplumun değerlerini kazandırmak, bazen de ders vermek yazarın amaçlarından biridir. Ancak bu amacını iletiyi doğrudan vererek gerçekleştirmesi kurguladığı metnin yazınsallığına zarar verir.

Aslan (2016)'a göre "açık iletilerle yüklü, öğreticilik yanı ağır basan, ardı arkası kesilmeyen öğütlerle dolu kitaplar yazınsal/sanatsal özleri olmadığından çocuğun birey olmasına katkı sağlayamazlar. Bu tür metinler kendi doğrularını dayatmaya çalışmaktan ileriye gidemezler; etkileri de elbette anlık ve yüzeysel olur, kalıcı bir iz bırakamaz" (s. 732).

Çocuk, okuduğu metinden çıkarımlar yaparak bir sonuca vardığında kendine ait bir yaşam görüşünü de benimsemeye başlar. Çünkü yazarın kendisine hazır olarak sunduğu bir düşünceyi kabul etmek yerine kendi bakış açısı ve yorumuyla bir çıkarımda bulunmuş olur.

Karakter: Edebiyatın insan gerçekliğini anlatması, yazınsal yapıtta karakter olgusunu önemli hale getirmektedir. Karakter, yazınsal yapının okuyucuyla metin arasında köprü kurulmasını sağlayan en önemli ögesidir. Karataş (2014)'a göre "*karakter kurguda tüm aksiyonu sağlayan, kurgunun diğer elemanları arasındaki bağı kuran ve olayı oluşturan kişileştirilmiş bir varlıktır*" (s. 76). Çocuk edebiyatı metinleri kurguya dayalı metinler olduğu için karakterin bu metinlerdeki yeri de çok farklı değildir. Sever (2008)'e göre "*çocuk edebiyatında bir kişi, kişileştirilmiş bir hayvan ya da bir nesne kahraman olabilir*" (s. 77).

Çocuk edebiyatı metinlerinde karakter çizerken çok dikkatli davranılması gerekir. Çünkü çocuk gerçekliği yetişkin bir insanın hayat gerçekliğinden farklıdır. Çocuklar için yazılmış bir yazınsal metinde karakter ister çocuk ister yetişkin, ister insan dışı varlık olsun, çocuğun hayat gerçekliğine uygun bir yaşam durumunu yansıtmalıdır. Çünkü çocuğun kitabı zevkle okuyup, çıkarım yapabilmesi buna bağlıdır.

Sever (2008), karakterlerin açık (geliştirilmiş) ve kapalı (geliştirilmemiş) karakterler olarak iki grupta incelenebileceğini söyler (s. 104). Açık karakterler yazınsal yapıtta yazarın birçok yolla tanıttığı, okurun çok iyi tanıdığı karakterlerdir. Bu karakterler genel olarak olayların merkezinde yer alır. Kurgu içinde önemli görevler üstlenirler. Sever (2008), bu karakterlerin inandırıcı nitelikleriyle öne çıktığını ve iletilerin okurla paylaşılmasında etkin bir sorumluluk üstlendiğini belirtmiştir (s. 104). Kapalı karakterler yazınsal yapıtta okurun çok tanımadığı, olay akışında belirip kaybolan, kurguyu sağlamlaştıran ve olay örgüsündeki neden sonuç ilişkilerinin güçlenmesini sağlayan karakterlerdir. "*Kapalı karakterler, bir öyküde olayı yaratan, yönlendiren bir konumda bulunmazlar. Onlar daha çok kahramanın yönlendirdiği olayların sonuçlarından etkilenirler*" (Sever, 2008, s. 105).

Dil ve Anlatım: Yazarın bir metin oluştururken hitap ettiği okuyucu kitlesine uygun bir dil kullanması gerekir. Bu şekilde anlaşılır bir yapıt ortaya çıkmış olur. Çocuklar için yazılmış bir metinde de öncelikle çocukların kendilerini nasıl anlattıkları, neyi anlayıp neyi anlayamadıkları yazar tarafından gözlemlenmeli ve ona göre bir dil ve anlatım biçimi benimsenmelidir. Çocuğun kurduğu cümlelere yakın yalınlıkta cümlelerle anlatılan olay ya da durum çocuk tarafından çok daha kolay şekilde algılanacaktır. Oğuzkan (2000) çocukların yalın ve duru bir anlatımdan hoşlandığını, günlük dilde nadir kullanılan sözcük ve deyimleri anlamakta, uzun ve karmaşık paragrafları okuyup kavramakta zorlandığını dile getirmiştir (s. 212). Böylece çocuğun okuduğu yazınsal yapıttan çıkarımda bulunabilmesi kolaylaşabilecektir.

Bununla birlikte, çocuk kitaplarında akıcı bir anlatımın olması gerekir. Çünkü çocukların kitap okumasındaki ilk amaç estetik haz elde etmek olmalıdır. Çocuğun, okuduğunda söylemekte zorlanacağı kelimelerle kurulmuş cümleler bir süre sonra sıkılıp kitaptan uzaklaşmasına yol açabilir. Dildeki akıcılık olay örgüsündeki sürükleyicilik ve merak unsuruyla da birleştiğinde çocuk hoşça vakit geçirmiş, estetik haz elde etmenin tadına varmış ve böylelikle de okumaya karşı olumlu bir tutum geliştirmiş olur.

2. SELO'NUN KUŞLARI'NDA KONU VE İLETİ, KARAKTERLER, DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Yukarıda da değindiğimiz üzere, *Selo'nun Kuşları* Cemil Kavukçu'nun ilk çocuk kitabıdır. Kavukçu bu kitabı, o güne kadar yazmış olduğu öyküleri içinden çocukların beğenebileceğini düşündüğü öyküleri seçerek oluşturduğunu söylemiştir (Uslu, 2018).

Kitap 12 öyküden oluşmaktadır. Bu öyküler şunlardır:

- *En Büyük Gözler* (s. 7)
- *Avludaki Tren* (s. 14)
- *Dere Zamanı* (s. 25)

- *Erik Zamanı* (s. 33)
- *Pazar Güneşi* (s. 43)
- *Selo'nun Kuşları* (s. 52)
- *Şimdi Öldün Sen* (s. 62)
- *Gelmesinler* (s. 72)
- *Sarı* (s. 78)
- *Zor Pazartesiler* (s. 84)
- *Bozgun* (s. 98)
- *Ablam* (s. 106)

2.1. *Selo'nun Kuşları*'nda Konu ve İleti:

En Büyük Gözler adlı öykü, kitabın ilk öyküsüdür. Bu öyküde, bir çocuğun, sünnetçiden korkması ve kaçmasına rağmen yakalanıp sünnet olmaktan kurtulamaması konu edinilmiştir.

Öyküdeki olay kısa bir süre içinde gelişmiş ve sonuçlanmıştır. Geçmiş zamanlardaki bir sünnet töreninin kurgulandığı görülmektedir. Öyküye genel olarak çocuğun duygu ve düşünceleri egemendir. Çocuğun sünnet olmakla ilgili düşüncelerinin ve duygularının dile getirilişi incelendiğinde konunun çocuk gerçekliğine uygun olarak ele alındığı söylenebilir.

Öyküde, yetişkinlerin düşüncesi mutlaka sünnet olunması gerektiği ve bunun çok da zor bir şey olmadığı şeklinde sergilenmiş bu bağlamda şöyle bir ileti sezdirilmek istenmiştir:

Olaylar karşısında bir yetişkinin hissettikleri, tepkileri ve bakış açısıyla çocuklarındaki birbirinden farklıdır.

Avludaki Tren adlı öyküde bir çocuğun geçmişini hatırlaması ile yoksulluğa ilişkin bir öykü anlatılmaktadır. Öyküdeki çocuğun ailesi maddi zorluklara rağmen bir inek satın almış, inek hasta çıkınca satılmış, tüm bunlar ve yoksulluk çocuğun annesi üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır.

Olaylar geriye dönüşlerle ve çocuk ağzından anlatılmıştır. Öyküde annenin duygu, düşünce ve yaşadıklarına odaklanılırken ailede yaşanan olayların ve üzüntülerin çocuklar tarafından da hissedileceği ve dikkatli bir şekilde gözlemleneceği okuyucuya sezdirilmektedir.

Bu bağlamda öykünün iletisi, ailenin yoksulluğunun betimlenmesi daha sonra da umutlarını yıkan durumun anlatılması ile sezdirilmektedir. Bu iletiyi şu şekilde ifade etmek olanaklıdır: Yoksul insanların küçük umutları bazen kandırılmalarıyla yıkılabilir.

Dere Zamanı adlı öyküde, beş çocuğun dereye yüzmeye gitmeleri ve içlerinden Sıçan Ahmet'in arkadaşlarının para ve eşyalarını çalması üzerine yaşananlar konu edinilmiştir. Öykü çocuk ağzından anlatılmıştır. Öyküde anlatılanlar çocuk gerçekliğine uygun bir biçimde yansıtılmıştır.

Bu konu etrafında ortaya çıkan ileti ise şu şekilde ifade edilebilir: Çocuklar, çocukluğa has bir masumiyetle kötü davranışları tekrarlayabilir, ebeveyn ve arkadaş korkusuyla hareket edebilirler.

Erik Zamanı adlı öyküde, erik aşımaya giden arkadaşların derse geç kalmaları üzerine yaşananlar konu edinilmiştir.

Öyküde çocukların geç kaldıklarını fark edince koşarak derse yetişmeye çalışmaları, yetişip yetişemeyeceklerinin ve derse girdiklerinde öğretmenin vereceği tepkinin bilinmemesi öyküde merak duygusunu harekete geçiren gelişmelerdir. Ağaçlara tırmanmak, meyve toplamak her çocuğun hoşlanacağı eylemlerdir. Bu sebeple olay çocukların ilgisini çekebilecek niteliktedir. Çocukların telaşları ve korkuları da düşünüldüğünde öyküde çocuk gerçekliğinin yansıtıldığı söylenebilir.

Bu öyküde çocukların başından geçenler dolayısıyla çocuk okurlara sezdirilen ileti ise şöyledir: Otoriteden korku ve masumiyet, çocukların davranışlarını etkileyen faktörlerdir.

Pazar Güneşi adlı öyküde, güneşli bir pazar gününde sinemaya giden üç çocuk, bir kedi, küçük kız Gül ve babaannesi, bir sinek ile Bakılcı Celâl'in düşünceleri ile yaşadıkları konu edinilmiştir. Üç çocuğun ve küçük kız Gül'ün çocukluklarına has davranışları ve düşünceleri öyküde çocuk gerçekliğinin yansıtıldığına göstergesidir. Öykü, genel olarak hareketli bir kurguya sahip değildir.

Bununla birlikte üç işçi çocuğun sinemada ve sinema sonrasında eğlenmek için yaptıkları şeyler çocuk okurlar için eğlenceli ve ilgi çekebilecek niteliktedir.

Öyküde anlatılanlar dolayısıyla sezdirilen yazınsal iletiyi ise şu şekilde belirtmek olanaklıdır: Herkes için hayatın akışı ve mücadelesi farklı seyreder.

Selo'nun Kuşları adlı öyküde, zor şartlar altında, aile ilgisi ve sevgisi olmadan sokaklarda kendi kendine oyunlar kurarak, kendi yaptığı sapanıyla kuş vurmaya çalışarak hayatını sürdürmeye ve çocukluğunu yaşamaya çalışan bir çocuk olan Selo'nun yaşam şartları konuyu oluşturmaktadır. Konu, öykünün anlatıcısı çocuğun Selo hakkındaki kendi düşüncelerini, annesinin düşüncelerini ve Selo'nun bir gün evlerine gelmesiyle aralarında geçen konuşmaları anlatması yoluyla işlenmiştir.

Öyküde anlatılanlar doğrultusunda ortaya çıkan ileti ise şöyle özetlenebilir: Aile ortamında büyüemeyen bir çocuk, toplum tarafından onaylanmayan davranışlarda bulunsa da bir şekilde hayatta kalmak zorundadır.

Şimdi Öldün Sen adlı öyküde, bir çocuğun büyüüp bir yetişkin olduğunda yıllardır gitmediği evine gidip eskiden o evin bahçesinde arkadaşlarıyla oynadıkları oyunları ve annesini hatırlayıp özlemesi konu edinilmiştir. Öyküde, bir yetişkinin anıları ve düşünceleri kendi ağzından anlatılmaktadır. Öykü karakterinin büyüdükçe ve annesinin ona sağladığı korumalı ortamdan uzaklaştıkça eski masumiyetini kaybedişi görülmektedir.

Bu doğrultuda çocuk okurlara sezdirilen ileti ise, çocukluk ve çocukluk yıllarının masumiyeti bir daha yaşanmıyor şeklindedir.

Gelmesinler adlı öyküde, bir çocuğun evde dinlenerek ve iğne tedavisiyle geçirmek zorunda olduğu hastalık sürecinde yaşadıkları ve hissettikleri konu edinilmektedir. Öyküde hasta çocuğun, arkadaşlarını gördükçe onlarla bir arada okula gidemeyişine üzülmesi, çizgi romanlarını okumaktan kendini alıkoyamaması ve iğneden korkusu herhangi bir çocuğun verebileceği tepkiler olduğundan çocuk gerçekliğinin yansıtıldığı söylenebilir.

Bu öykünün ana karakteri olan çocuk, okula gidemeyecek kadar hastadır. Her çocuk akranlarıyla koşup oynamak ister ancak o bunu yapamayacak durumdadır. Umutsuzluk, çocuklarda yetişkinlerden daha az rastlanan bir duygu durumudur. Yapıtın iletisi çocuğun hastalığı ve duygu durumu ile ilgili onun söylediklerinden, yaptıklarından ve düşüncelerinden yola çıkılarak sezdirilmektedir. Bu ileti şu şekildedir: Bir çocuk hastalanıp arkadaşlarından ayrı kaldığında umutsuzluğu artabilir.

Sarı adlı öyküde küçük yaşta sanayide çalışıp ailesini geçindirmek zorunda kalan Sarı'nın hayat mücadelesi konu edinilmiştir. Öykünün karakteri Sarı, çalışmak zorunda olan bir karakterdir. Kendisi gibi okula gitmek yerine çalışmak zorunda olan çocukların gerçekliğini yansıtmaktadır.

Bu öyküde Sarı'nın söylemleri ve düşüncelerinden yaşayamadığı çocukluğuna ve okula özlem içinde olduğu görülmektedir. Yazar bunu kendisi bir anlatıcı olarak öykünün herhangi bir yerinde belirtmemiştir. Öykü kahramanını konuşturarak, onun düşüncelerine ve sorumluluklarına kurguda yer vererek okuyucuya bu iletiye ulaşmak için güçlü bir ipucu vermiştir. Bu ipucu doğrultusunda ulaşılan ileti ise şu şekildedir: Her çocuk, çocukluğunu yaşamak ister; hayata atılmak zorunda kalsa da yaşayamadığı çocukluğuna ve bırakmak zorunda kaldığı okuluna hep bir özlem duyar.

Zor Pazartesiler adlı öyküde, pazarda çalışan bir çocuğun bir pazartesi günü pazar yerinde yaşadıkları ve düşündükleri konu edinilmektedir. Bu öyküde de Sarı gibi çalışmak zorunda olan bir çocuk anlatılmaktadır. İlkokuldan sonra babasıyla birlikte pazarcılığa başlayan küçük pazarcının çalışmak yerine okumak istemesi, yaptığı işin yaşına göre zor olması ancak yine de çevresindekilerin ondan bu işte başarı beklemesi, benzer durumlar yaşamış ya da yaşamakta olan çocukların yaşam gerçekliğini yansıtmaktadır.

Öykünün çocuk okurlara sezdirilen iletisi ise şu şekilde ifade edilebilir: Çalışmak, hayat kavgasına atılmak özellikle okumak isteyen bir çocuk için çok zordur. Ancak bazı çocuklar için bu zorunluluktur.

Bozgun adlı öyküde, öykünün ana karakteri çocuğun babası ile Abdurrahman Amcası arasındaki kurban kesme konusundaki rekabet konu edinilmiştir. Bu öykü, Kurban Bayramı üzerine kurgulandığından benzer bayram sevincini ve telaşını yaşayan birçok çocuk için ilgi çekici olacaktır. Anlatıcı çocuğun ve ağabeyinin olaylar karşısında sadece gözlemci konumda olup yaşlarının gerektirdiği şekilde davranmak zorunda olmaları çocuk gerçekliğinin yansıtıldığını gösterir.

Bu öykünün konusu etrafında çocuk okurlara sezdirilen iletisi ise şöyledir: Bazı meziyetler yönünden insan kendini bir başkasından üstün görebilir ancak şartlar değiştiğinde eleştirdiği duruma kendi düşebilir.

Ablam adlı öyküde bir çocuğun ablasıyla ilgili gözlemleri ve ablasıyla çarşıya çıkmalarından sonra ağabeyinin Nam Kadir adlı birini onların yakınında görmesi üzerine ablasının gördüğü baskı ve yaşananlar konu edinilmiştir.

Kavukçu, aslında bu öyküsünde kadın üzerindeki aile ve toplum baskısını örneklendirmiştir. Ancak kurguladığı olayı o kadar güçlü bir çocuk bakışıyla anlatmıştır ki iletiye de, olaylara çocuk bakışının yetişkinden çok farklı olabileceği düşüncesini katmıştır. Bu doğrultuda iletinin şu şekilde olduğunu söylemek mümkündür: Kadınlar üzerindeki aile ve toplum baskısı gibi birçok şeyin nedeni çocukken çocuğa has bakış açısıyla farklı algılanır ve anlamlandırılır.

Selo'nun Kuşları adlı kitapta yer alan öykülerin konularına genel olarak bakıldığında bu konuların üç başlıkta sınıflandırılabilir: görülmemektedir:

1. Çocuk karakterlerin kendine özgü hislerini ve yaşadıklarını konu alan öyküler:

- a. *En Büyük Gözler*
- b. *Dere Zamanı*
- c. *Erik Zamanı*
- d. *Şimdi Öldün Sen*
- e. *Gelmesinler*

2. Çocuk karakterlerin gözlemlediği ailevi ya da toplumsal sorunları konu alan öyküler:

- a. *Avludaki Tren*
- b. *Bozgun*
- c. *Ablam*
3. Ailesi tarafından ihmal edilen ya da çalışmak zorunda kalan çocukları konu alan öyküler:
 - a. *Pazar Güneşi*
 - b. *Selo'nun Kuşları*
 - c. *Sarı*
 - d. *Zor Pazartesiler*

Selo'nun Kuşları adlı kitabın iletilerine genel olarak baktığımızda ise iletilerin hayat gerçeklerini içeren, çocuk okurların hayatta karşılaşılabilecekleri durumlara karşı bakış açısı geliştirebilecekleri ve tecrübe edinebilecekleri nitelikte olduğu söylenebilir. Karakterlerin sözleri, düşünceleri ve davranışları ile öykülerde anlatılan olay ve durumlar iletilere ulaştırılmasında birçok ipucu sunmaktadır.

İletiler, ilişkili oldukları konu alanlarına göre gruplandırıldığında, bunların çoğunlukla hayatın zor ve üzücü taraflarını yansıttığı görülmektedir. Yapıtta, çocuk okurlara umut verici, hayatın güzel taraflarını gösteren iletileri içeren öyküler azınlıktadır. Bu durum bazı çocuk okurlarda karamsar bakış açısına yol açabilecektir. Bu durumun öykülerin yetişkinler için yazılmış öyküler içinden seçilmiş olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir.

2.2. *Selo'nun Kuşları*'nda Karakterler:

Cemil Kavukçu, *Selo'nun Kuşları* kitabındaki birçok öyküsünde kurguladığı karakterlere isim vermemiştir. Bu da okurun karakterin kendisine değil de içinde bulunduğu duruma, hissettiklerine ve düşüncelerine odaklanmasını sağlamaktadır. Öykülerin kurguları ve iletileri de bunu desteklemektedir.

Okur için kimi karakterlerin isimleri bilinmese de hisleri, içinde buldukları yaşam durumları ve düşünceleri akılda kalıcı olmaktadır. Bu şekilde de yazar o karakter üzerinden göstermek istediği insani yönü ya da eleştirisini açıkça gösterebilmektedir.

Selo'nun Kuşları kitabındaki öykülerin başkişileri genel olarak çocuklardan oluşmaktadır. Öykülerin ilk başta çocuklar için yazılmamış olduğu düşünüldüğünde Kavukçu'nun karakterlerinin genel olarak çocuklardan oluştuğu öyküleri *Selo'nun Kuşları* kitabı için seçtiği anlaşılmaktadır. Karakterler çoğunlukla çocuklardan oluştuğu için öyküler çocuğun duygu dünyasını yansıtabilmektedir. *Pazar Güneşi* öyküsü dışında kız çocuğunun yer aldığı bir öykü bulunmamaktadır. Yazarın da erkek olması kurguladığı karakterlerde kendinden yola çıkmış olabileceğini düşündürmektedir.

En Büyük Gözler adlı öykünün karakterleri, sünnet çocuğu, sünnet çocuğunun babası, küçük amcası, sünnet törenindeki diğer çocuklar ve sünnet çocuğunun annesidir. Bu öykünün başkişisi olan sünnet çocuğuyla ilgili çok fazla bilgi verilmemiştir. Öykü, çocuğun sünnet olmaktan ve sünnetçiden korkusu üzerine kurgulandığı için okura çocuğun bu korku hali ve sebebiyle ilgili bilgi verilmiştir. Bu öyküde olayı yaşayan, kurguda çok önemli bir yere sahip olan, okurun hislerini tanıyabildiği ve anlayabildiği sünnet çocuğunu açık karakter olarak nitelendirmek mümkündür. Öyküdeki diğer bütün karakterler ise kapalı karakterlerdir. Onlar olayları yönlendiren bir konumda bulunmamaktadırlar.

Avludaki Tren öyküsünün karakterleri büyük çocuk, küçük çocuk, anne (Hafize), baba, Karakız (inek), kasap, terzi çırağı kızlardır. Öykünün anlatıcısı ailenin büyük çocuğudur. Daha çok annenin söyledikleri, hissettikleri ve yaşadıkları üzerinde durulduğundan öykünün başkişisi annedir. Anne, bağlantılar ve ilişkiler aracılığıyla tanıtılmıştır. Öykünün açık karakteridir. Diğer karakterler ise kurgunun şekillenmesinde etkili olan ancak haklarında çok bilgi sahibi olunamayan karakterler olduğu için kapalı karakterlerdir.

Dere Zamanı adlı öykünün karakterleri Sıçan Ahmet, Miskoye, Sıkıntı (Vedat), Katana Muharrem, İhsan. Ayı Nuri, Gop Gop Nuri ve Dingil'dir. Öykünün baş kişileri Sıçan Ahmet ve Sıkıntı'dır. Sıçan Ahmet'in fiziksel betimlemesi arkadaşı Miskoye tarafından anlatılırken çocuğun görünümü ile lakabı arasında bir uyum çizilmiştir:

"Ama Sıçan Ahmet'e bu adı kim taktıysa tam on ikiden vurmuş. Olmaz öyle şey, bir insan bu kadar sıçana benzer. Fırça gibi dimdik, kısacık saçları, küçük kafası, birbirine yakın kömür karası gözleri, sivri, uzun burnu ve çenesiyle kadınları çığlık çığlığa kaçırıtacak iri bir sıçandı" (Kavukçu, 2016, s. 26).

Sıkıntı'nın asıl adı Vedat'tır. Onunla ilgili bilgiler, diğer karakterler aracılığıyla aktarılmıştır:

"Yine de zaman zaman Sıkıntı'nın (adı Vedat; ama kimse ona Vedat ya da Sıkıntı Vedat demez) peşine takılıp aramıza girerdi" (Kavukçu, 2016, s. 26).

"Sıkıntı en arkadan geliyor. Kötü bir bisikleti var. Bisiklet onun değil, babasının. Babası ikinci namazını kılmak için camiye gidince dükkânın önünden aşırılmış. Dükkân komşusu Yorgancı Halil olayı görmüş. Babası camiden dönünce gözleri çakmak çakmak (gerçekten de korkunç adamdı), sigaradan sararmış bıyıklarını oynatarak bisikletini soracaktı. Yorgancı Halil de söyleyecekti. Sıkıntı için sopa yemenin önemi yoktu artık" (Kavukçu, 2016, s. 28).

Öykünün baş kişileri olan Sıçan Ahmet ve Sıkıntı açık karakter özelliği göstermektedir. Bu karakterler hakkında daha fazla bilgi verilmiştir. Metnin iletisinin belirlenmesinde de kurgu içinde de bu karakterler daha büyük öneme sahiptir. Diğer karakterler hakkında ise bu iki karakter kadar bilgi sahibi olunamamaktadır. Diğer karakterler kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Erik Zamanı adlı öykünün karakterleri Miskoye İbrahim, Katana Muharrem, Ramiz, İbrahim'in annesi ve Naci Bey'dir. Öyküde Miskoye İbrahim, Katana Muharrem ve Ramiz karakterleri ön plana çıkmaktadır. Ancak Öykü karakterlerinden Ramiz ve Miskoye İbrahim açık karakter özelliği göstermektedirler. Öykü içinde iki karakter hakkında daha fazla bilgi verilmiş, üzerlerindeki otorite kuran ebeveynlerin kimler olduğunu sezdirenen durumlar anlatılmıştır. Bu da iki karakterin öykünün iletisinin belirlenmesindeki rollerinin daha fazla olduğunu gösterir.

Diğer öykü karakterleri ise kurgudaki neden sonuç ilişkilerinin daha sağlam kurulmasında destekleyici rolde bulduklarından kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Pazar Güneşi adlı öykünün karakterleri sinemaya giden üç çocuk, kedi, küçük kız (Gül), küçük kızın babaannesi, sinek ve Celâl'dir. Bu öykünün baş kişileri pazar günleri sinemaya giden üç işçi çocuk ve Gül'dür. Öykünün kurgusu içinde bu karakterlerin daha büyük bir rolü vardır. Üç çocuğun isimleri bilinmemektedir. Yazar kimi yerlerde bu çocukların fiziksel özelliklerinden bahsetmiştir. Pazar günlerini nasıl geçirdikleri ve çalıştıkları iş hakkında bilgi verilmektedir. Gül ile ilgili çok fazla bir şey bilinmemektedir. Onun gün içindeki uğraşları, küçük kız çocuklarına özgü hareketleri, mutluluğu ve sevdiği bazı şeyler hakkında bilgi verilmiştir. Öyküde haklarında en uzun bilgi verilen karakterler üç işçi çocuktur. Bunun yanında Gül'ün hissettikleri ve ruh haliyle ilgili bilgiler verilmiştir. Üç çocuk ve Gül metnin kurgusunda çok önemli bir yere sahiptir. Açık karakter özelliği göstermektedirler.

Selo'nun Kuşları adlı öyküdeki karakterler çocuk, Selo, Anne, Nusret, Öğretmen Mehmet Bey'in oğlu Yüksel'dir. Nusret ve Yüksel'in sadece adı geçmektedir. Başlıkta da adı geçen Selo, bu öykünün baş kişisidir. Onun yaşamı, kötü alışkanlıkları ve kuş vurabilmedeki başarısı hakkında bilgi verilmiştir. Selo, yazarın ve çizerin gösterdikleri aracılığıyla tanıtılmıştır. Bu öyküde hakkında uzun bilgiler verilmiş olan Selo, açık karakter özelliği göstermektedir. Öykü Selo'nun hayatı ve yaptıkları üzerine kurulmuştur. Öyküdeki diğer çocuk ve annesinin ise Selo ile ilgili düşünceleri dolayısıyla aktarılmıştır. Bu da çocuk ve annenin kurguda Selo'nun hayat şartlarının ve davranışlarının nedenlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayıcı bir rol üstlendiklerini göstermektedir. Çocuk ve anne kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Şimdi Öldün Sen adlı öykünün karakterleri çocuk, anne ve çocuğun oyun arkadaşlarıdır. Öyküdeki çocuk, öykünün anlatma zamanında artık bir yetişkindir ve öyküye konu olan olayları hatırlayarak anlatmaktadır. Öykünün baş kişisidir. Bu çocuğun çocukluğunda oynadığı oyunlar ve bir yetişkin olarak o zamanları hatırlamış olmanın ona hissettirdikleri ile ilgili bilgi sahibi olunabilmektedir. Karakter, öykünün anlatıcısı da olduğu için konuşma ve dil aracılığıyla okura tanıtılmıştır. Öykünün hem başkışisi hem de anlatıcısı olan adam açık karakter özelliği göstermektedir. Anne ve öyküde geçen oyun arkadaşı çocuklar hakkında çok fazla bilgi verilmemiştir. Bu sebeple anne ve oyun arkadaşı çocuklar kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Gelmesinler adlı öykünün karakterleri anne, çocuk, Yusuf Çavuş (iğneci), Fahri ve ziyarete gelen diğer çocuklardır. Çocuk, bu öykünün baş kişisidir. Hastalığı süresince hissettiklerini ve yaşadıklarını anlatmaktadır. Okur, çocukla ilgili bilgileri konuşmalar ve dil aracılığıyla edinmektedir. Öykünün kurgusu gereği edinilen bilgiler çocuğun hisleri, görüntüsü, okula gidemeyişi, iğneden korkusu vb. hastalık dönemiyle ilgili bilgilerdir. Öyküde hasta bir çocuğun içinde bulunduğu ruh hali anlatılmaktadır ve öykünün baş kişisi olan çocuğun umutsuzluğunun ve korkularının sebepleri anlaşılabilir. Çocuğun düşünceleri ve annesiyle diyalogları bunun için okuyucuya güçlü ipuçları sağlamaktadır. Çocuk açık karakter özelliği göstermektedir. Öykünün diğer karakterleri olan anne, Yusuf Çavuş, Fahri ve çocuğun diğer arkadaşlarının çocukla iletişimi ya da çocuğa hissettirdikleri üzerinde durulmuştur. Yani bu karakterler çocuğun ruh halinin anlaşılmasında birer aracı konumundadırlar. Bu karakterler kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Sarı adlı öykünün karakterleri Sarı, Sarı'nın annesi, Sarı'nın babası Kuşçu, Sarı'nın hitap ettiği ağabey, Sarı'nın patronu, patronun eşi ve iş yerinin diğer çalışanları. Sadece Sarı ve annesiyle ilgili bilgi verilmekte diğer karakterlerin sadece sözü geçmektedir.

Öykü, bir çocuk işçi olan Sarı'nın yaşam şartlarının zorluğu ve bu durumun ona hissettirdikleri üzerine kurgulanmıştır. Öyküde onun hayatı, ailesi, sevdiği şeyler ve işiyle ilgili bilgilerin bir kısmı anlatıcı tarafından bir kısmı da Sarı'nın anlattıklarıyla aktarılmaktadır. Sarı açık karakter özelliği göstermektedir. Öyküde geçen diğer karakterlerle ilgili ise daha çok Sarı'nın hayatında ne konumda buldukları üzerine bilgi verilmiştir. Kurgunun belli yerlerinde adları geçmektedir. Kurgudaki neden-sonuç ilişkilerinin daha güçlü kurulmasına katkı sağlamaktadırlar. Sarı'nın dışındaki karakterler kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Zor Pazartesiler adlı öykünün karakterleri küçük pazarcı, küçük pazarcının babası, Kırçalı Ali, Bekçi, Manifaturacı Ethem, Tahsin ve Çaycı Çırağı'dır. Öykünün başkişisi küçük pazarcıdır. Hakkında bilinenler küçük bir çocuk olduğu, babasıyla birlikte pazarcılık yaptığı, bu işi yaparken zorlandığı ve aslında yapmak istemediğidir. Öyküde küçük pazarcı, yazarın ve çizerin gösterdikleri aracılığıyla tanıtılmaktadır.

Bu öykü çocuk olmasına rağmen babasıyla birlikte çalışmak zorunda olan pazarcı bir çocuğun hissettikleri ve yaptığı iş hakkında düşünceleri üzerine kurulmuştur. Çocuğun bu işi yapmak istememesinin, okumak istemesinin sebepleri; içinde bulunduğu yaşam şartlarının zorluğu okuyucu tarafından anlaşılabilir. Hakkında en fazla bilgi sahibi olunabilen karakter küçük pazarcıdır. Küçük pazarcı açık karakter özelliği göstermektedir. Öykünün diğer karakterlerinin ise kurguda küçük pazarcının yaşamı ve çalışma koşullarının daha iyi anlaşılmasını kolaylaştırıcı rol üstlendikleri görülmektedir. Diğer karakterler kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Bozgun adlı öykünün karakterleri küçük çocuk, büyük çocuk, baba, anne, Abdurrahman Amca ve yengedir. Öykünün başkişileri çocuğun babası ve Abdurrahman amcasıdır. Aslında bu öykü de çocuğun ağzından anlatılmasına rağmen kurgulanan durumun ortaya çıkmasını sağlayan karakterler baba ve Abdurrahman Amca olmuştur. Öyküde, karakterlerin tanıtımı öykünün kurgusu gereği Kurban Bayramı'nda yaşadıkları, kurban kesme işindeki başarıları ve tepkileri ile sınırlı kalmıştır. Baba ve Abdurrahman Amca açık karakter özelliği göstermektedir. Öykünün diğer karakterleri ise kapalı karakter özelliği göstermektedir.

Ablam adlı öykünün karakterleri çocuk, çocuğun ablası, Nam Kadir, çocuğun ağabeyi, annesi, babası, Aysel Abla ve Nezahat Abla'dır. Öyküde çocukla ilgili küçük olduğu, olayların hepsini gözlemlediği ve kendi çocuk dünyasına göre anlamlandırıldığı görülmektedir. Bu da çocuğun kendisiyle ve gözlemlediği olaylarla ilgili anlattıklarından anlaşılabilir. Okur ablayı, ablanın yaşamını da çocuğun anlattıkları sayesinde tanıyabilmektedir. Bu sebeple de abla karakterinin bağlantılar ve ilişkiler aracılığıyla tanıtıldığı görülmektedir.

Selo'nun Kuşları kitabındaki öykülerin büyük çoğunluğunda başkişi ya da kişiler çocuktur. Okurların da çocuk olacağı düşünüldüğünde çocuk okurların özdeşim kurabilmesinin daha kolay olacağı söylenebilir. Baş kişisi yetişkin olan *Avludaki Tren* öyküsü ile yine baş kişilerinden birinin yetişkin olduğu *Ablam* öyküsünde de anlatıcı çocuktur. Şimdi *Öldün Sen* öyküsünde ise baş kişi yetişkin olmasına rağmen çocukluğunu anlatmakta ve büyüdükçe değiştiğinden bahsetmektedir. Bu durum öykülerde çocuk bakış açısının daha iyi yansıtılmasını ve öykülerin çocuk okurlar tarafından daha kolay anlaşılmasını sağlayabilme yönünde önemli bir etkidir.

2.3. *Selo'nun Kuşları*'nda Dil ve Anlatım

Kitap, çocukların kolayca anlayabileceği sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Söz varlığını geliştirici deyim, ikilemeler, yansıma sözcükler, benzetmeler ve halk söyleyişlerine çokça yer verilmiştir. Bu kullanımın yapıtan seçilmiş kimi örnekleri aşağıdaki gibidir:

- *Avludaki Tren*: “Omuzlarını silkip...” (s. 14), “...tıkr tıkr...” (s. 16), “...kırıntı avcısı birer civciv olurduk...” (s. 18), “çaat” (s. 23), “...fısıl fısıl...” (s. 23)
- *Dere Zamani*: “...firça gibi...” (s. 26), “Kaptığı gibi pırr!” (s. 26), “...saatini yürütünce...” (s. 26), “...yerinde de yellers esiyormuş.” (s. 30), “...sıkı sıkı...” (s. 31)
- *Erik Zamani*: “...kana kana...” (s. 33), “beygir yemliği gibi...” (s.34), “Dalgası var.” (s.35), “...soluk soluğa...” (s. 37), “pat” (s. 39)
- *Pazar Güneşi*: “Kalleşlik yapma!” (s. 43), “...sarmaş dolaş, boğuşa boğuşa...” (s. 45), “...ağzı birliği etmiş...” (s. 47-48), “...a canı çıkmayasınca...” (s. 48), “...bir şebek gibi...” (s. 49), “...vızıldayıp duruyordu.” (s. 49)
- *Selo'nun Kuşları*: “Hayoş!” (s. 54), “...savrula savrula...” (s. 55), “...kim bilir nasıl “cız” etmişti annesinin yüreği.” (s. 56)...
- *Şimdi Öldün Sen*: “...inci taneleri gibi...” (s. 64), “...eğri büğrü...” (s. 66), “...dört dönerdim...” (s. 66),

- *Gelmesinler*: “Eksik olma” (s. 76), “...gıcır gıcır...” (s. 76), “...iki eli kanda olsa...” (s. 76)
- *Sarı*: “...ağır ağır...” (s. 78), “...sere serpe uzanmış...” (s. 78), “...paldır küldür...” (s. 79), “...mis gibi...” (s. 81), “...çalakaşık...” (s. 82)
- *Zor Pazartesiler*: “Pazar mazar...” (s. 87), “...civıdınız.” (s. 87), “...göz koymasın...” (s. 93)
- *Bozgun*: “...allak bullak...” (s. 98), “bayram havası” (s. 100), “...tongaya basmadılar...” (s. 101), “...şakır şakır...” (s. 101)
- *Ablam*: “...pıt pıt pıt...” (s. 106), “...içini çekerdi.” (s. 107), “...bir çocuğu yatıştırmaya çalışır gibi...” (s. 108), “...harıl harıl...” (s. 108), “...eşek sudan gelene kadar döverdi” (s. 109), “...sokaklarda sürtmek...” (s. 110)

Selo'nun Kuşları adlı kitapta günlük konuşma diline çokça yer verilmiş. Bu da kitabın canlı bir anlatıma sahip olmasını sağlamıştır. Günlük konuşma dilinin yanında sokak ağzına da yer verilmiştir. Bu durumun kurgunun inandırıcılığını ve doğallığını arttırdığını ancak bazı ifadelerin çocuğun dil gelişimini olumsuz etkileyebileceğini söylemek mümkündür. Bu ifadelere kitaptan bazı örnekler şunlardır:

“Saat iste lan...” (s.9), “...saatini yürütünce...” (s. 26), “Kusarsın lan...” (s. 27), “Ulan,” (s. 31), “Bu ne lan,” (s. 34) “Dalgası var...” (s 35), “nah böyle olmuşlardır” (s. 37), “Hadi lan! Zil çoktan çalmıştır.” (s. 38), “Hadi lan,” (s. 38), “Şu güneşe bak lan,” (s. 43), “Kalleşlik yapma!” (s. 43), “Onu da kendine benzetecek acuze...” (s. 48), “...geberemeyesice...” (s. 48), “...a canı çıkmayasınca...” (s. 48), “Hayoş!” (s. 54), “Halıcının kopuk oğlu...” (s.106)

Öyküler, çocuk okurun yeni sözcükler öğrenmesine de olanak sağlayan bir dille yazılmıştır. Çocuk okurları yeni sözcüklerle tanıştıran, bu sözcüklerin anlamını bağlamdan yola çıkarak sezdirmeye çalışan kimi örnekler aşağıdaki gibidir:

“Kendisine, “Tamam, kurtuldu!” muştusu verilene dek ağlayacaktır” (s. 11).

“Karakız’a çok sargındı babam; yemini verir, önüne suyunu taşıırken çocuk gibi olurdu” (s. 21).

“*Selo'nun Gugutteler'i, Guruşbakkallar'ı, Piypiylar'i, Sıçancık ve Tepeliler'i vardı*” (s. 57-58). (Kuş isimleri)

Bu nedenle de durmadan kapının çalınmasından, gelen çocukların o çok sevdiği yıldızçiçeklerini kırmalarından, şimşirleri ezmelerinden yakınmazdı” (s. 67).

“*Ablamın teğel ipliği ya da ibrişimi biter, alışveriş için çarşıya gitmesi gerekirdi; ama tek başına göndermezdi annem*” (s. 109).

Selo'nun Kuşları kitabının dili sade, yalın ve anlaşılırdır. Çocuk okurların kolayca anlayabileceği cümleler ve diyaloglar içermektedir. Bu özellik açısından yapıtın nitelikli olduğu söylenebilir. Yapıtın anlatım açısından baktığımızda göze çarpan ilk durum anlatıcıların kullanımınıdır. Öykülerde kahraman anlatıcı ve hâkim anlatıcı dikkati çekmektedir. Kahraman anlatıcının yer aldığı bütün öyküler bir çocuk ağzından anlatılmıştır. Hâkim anlatıcının yer aldığı öykülerde de genellikle çocukların düşüncelerine, anılarına, hissettikleri duygulara yer verilmiştir.

3. SONUÇ

Öykü yazmayı kendini yazdıran bir yazınsal tür olarak tanımlayan Cemil Kavukçu (Uslu, 2018), 1980 sonrası Türk öykücülüğü için çok önemli bir isimdir. Yetişkin edebiyatında önemli bir figür olan yazar, çocuklar için yapıtlar da kaleme almıştır. *Selo'nun Kuşları* adlı öykü kitabı onun çocuklar için basılmış ilk öykü kitabıdır. Bu kitaptaki öyküler ilk yazıldıklarında çocuklar için yazılmamış, Kavukçu'nun daha önce yazdığı öyküler içerisinden çocuk gerçekliğine uygun olanlar seçilip bir derleme niteliğinde basılmıştır (Uslu, 2018).

Selo'nun Kuşları adlı öykü kitabına çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan konu açısından bakıldığında bu kitaptaki öykülerin konularının üç temel odakta toplanabileceği görülmektedir. Çocuk karakterlerin çocuğa özgü deneyim ve duygularını yansıtan öyküler, çocuk karakterlerin gözlemlerine dayanarak ailevi ve toplumsal sorunları yansıtan öyküler ve ihmal edilmiş ve çocuk işçilik yapan çocukları anlatan öyküler.

Bu konular etrafında örüntülendirilmiş öykülerin iletiler ise, hayatın gerçeklerini içeren kimi kez toplumsal sorunlara odaklanan, çocukların hayatta karşılaşabileceği sorunlara çözümler sunan ve sezdirilerek aktarılan iletilerdir.

Selo'nun Kuşları adlı kitapta yer alan ana karakterler çoğunlukla çocuktur. Ana karakterin çocuk olmadığı öykülerde ise anlatıcıların çocuk olduğu görülmektedir. Yazar tarafından kurgulanan bu karakter ve anlatıcıların açık karakter özellikleri gösterdikleri, çocuk gerçekliğine uygun nitelikte oldukları ve çocuk bakış açısının yansıtıldığı düşünüldüğünde bu yapıtın çocuk okurlar için ilgi çekici ve özdeşim kurulması kolay bir yapıt olduğu söylenebilir.

Kitap dil ve anlatım açısından değerlendirildiğinde ilk söylenebilecek durum, açık ve anlaşılır bir dille yazıldığı ve yapıtın çocuk okurlara uygun olduğudur. Anlatım açısından dikkati çeken ise, anlatıcı türü fark etmeksizin çocuk bakış açısının yansıtıldığı ve bu bakımdan çocuk gerçekliğine uyulduğudur.

KAYNAKÇA

Aslan, C. (2016). Özerk benlikli birey yetiştirme sürecinde çağdaş dil ve edebiyat öğretimi ortamlarının (Türkçe/Türk dili ve edebiyatı) önemi. *İlköğretim Online*, 15(3), ss.723-741.

Eroğlu Maktav, N. (Yönetmen). (2012). Büyük umutlar “sanatçının bir genç insan olarak portresi” [Belgesel]. Erişim tarihi. 14 Nisan 2022, <https://www.dailymotion.com/video/x4v5okv>.

Erol, K., Tütak, M. (2015). “Kişisel alan” a açılan bir pencere olarak cemil kavukçu öyküsü – cezam bitiyor ceza. *Uluslararası sosyal araştırmalar dergisi*. Cilt: 8, 36, ss. 110-118.

Han, Ş. (2022). Cemil Kavukçu'nun çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Karakoçan, M. (2007). Cemil kavukçu'nun hikayelerinde yapı ve tema incelemesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karataş, E. (2014, Güz). Çocuk edebiyatında “karakter” kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, ss.60-79.

Karatay, H., Destebaşı F., Demirbaş, M. (2015). Çocuk edebiyatı ürünlerinin 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisi. *Erzincan üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi (ERZSOSDER)*. 9 (2), ss. 123-140.

Kavukçu, C. (2016). *Selo'nun kuşları*. İstanbul: Can Sanat.

Oğuzkan, A. F. “İyi bir çocuk kitabı dil, anlatım, konu bakımından nasıl olmalıdır? ”, 99 soruda çocuk edebiyatı, (Haz: Şirin, M. R.), Çocuk Vakfı, İstanbul 2000, ss. 210-212.

Öztunç, M. (2013). Cemil kavukçu ile söyleşi. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Cilt: CV, Sayı:742 Ekim 2013, ss. 44-50.

Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem.

Uslu, F. (Konuşturucu). (2018, 25 Eylül). Yüz yüze konuşmalar/ yaşayan edebiyat. Erişim tarihi: 25 Şubat 2020, <https://www.eba.gov.tr/video/izle/172162f1089715036413ea2bb29d9efe996c42e1e8002>